

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У КІБЕРПРОСТОРИ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ

А. О. Небельська, студентка

Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

Вступ. У сучасному світі інформаційного вибуху, швидкого та шаленого розвитку технологій, зокрема, штучного інтелекту, інформаційна безпека є однією із найбільш пріоритетних сфер, про які повинна дбати держава. Від неї залежить не лише територіальна цілісність країни, а й безпека життя кожного громадянина, його інформаційна свобода. В умовах війни з Росією Україна повинна ще в більших масштабах дбати про забезпечення інформаційної безпеки. Відповідно, для цього необхідна достатня нормативно-правова база, яка б належним чином регулювала кіберпростір. Законодавча база з регулювання кіберпростору ще залишається малодослідженою, оскільки за останні два роки у цій сфері з'явилися абсолютно нові ключові закони та доктрини через необхідність протистояти російській інформаційній війні. У цьому й полягає **актуальність** наукового пошуку. Забезпечення інформаційної безпеки України є одним із основних напрямів державної інформаційної політики [1]. **Мета** — встановити законодавчу базу, яка регулює сферу інформаційної безпеки у кіберпросторі України.

Огляд джерел. Проблемні аспекти кібернетичної безпеки держави, способи ведення воєн у кіберпросторі, політику інформаційної безпеки вивчав В. Бурячок. Питання інформаційної безпеки досліджували В. Хорошко, Ю. Хохлачова. Законодавче регулювання інформаційної сфери вивчали, зокрема, Н. Мороз, Б. Кормич, В. Гурковський.

Результати. Перед тим, як переходити до аналізу законодавчої бази, варто пояснити, що таке інформаційна безпека та кіберпростір. Визначень цих понять існує чимало. Науковці В. Бурячок, В. Толубко, В. Хорошко, С. Толюпа визначають інформаційну безпеку як такий стан

захищеності інформаційного простору держави, за якого неможливо завдати збитку властивостям об'єкта безпеки, що стосуються інформації та інформаційної інфраструктури, і який гарантує безперешкодне формування, використання й розвиток національної інфосфери в інтересах оборони [4].

Науковці Л. Харченко, В. Ліпкан, О. Логінов розуміють інформаційну безпеку як складову національної безпеки, процес управління загрозами та небезпеками державними і недержавними інституціями, окремими громадянами, за якого забезпечується інформаційний суверенітет України [5, с. 47].

Міжнародні стандарти, законодавча база США, офіційні документи Євросоюзу, Великобританії чи Німеччини дають різні визначення поняття кіберпростір [4]. Ще два роки тому в Україні не було стандартизованого визначення цього поняття. Вітчизняні науковці В. Бурячок, В. Толубко, В. Хорошко, С. Толюпа тлумачили кіберпростір як віртуальне комунікаційне середовище, утворене системою зв'язків між користувачами та об'єктами інформаційної інфраструктури, такими як електронний інформаційний ресурс, системи й мережі всіх форм власності, керовані автоматизованими системами управління, що використовуються не лише для перетворення та передавання інформації, котра в них циркулює, із метою забезпечення інформаційних потреб суспільства, а й для впливу на аналогічні об'єкти протидіючої сторони [4].

Але за останні два роки національна нормативно-правова база поповнилася важливими для регулювання інформаційної безпеки у кіберпросторі законами та доктринами. У 2017 році було прийнято Закон "Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні", у якому вводиться законодавче визначення кіберпростору. Він тлумачить його як середовище, яке надає можливості для здійснення комунікацій, реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі Інтернет та/або інших глобальних мереж передачі даних [2]. Закон визначає, зокрема, основні принципи забезпечення кібербезпеки, склад національної системи кібербезпеки, шляхи здійснення

державно-приватної взаємодії у сфері кібербезпеки. Іншим важливим документом, який був запропонований ще до Закону “Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні” рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року та введений в дію 25 лютого 2017 року указом Президента, стала Доктрина інформаційної безпеки України”. Створення доктрини зумовили, зокрема, такі актуальні загрози національній інформаційній безпеці: проведення інформаційних операцій, які спрямовані підривати обороноздатність та бойовий дух Збройних сил України; проведення інформаційних операцій держави-агресора за кордоном, щоб створювати негативний імідж України у світі; інформаційне домінування держави-агресора на тимчасово окупованих територіях; неефективність державної інформаційної політики, недосконалість законодавства стосовно регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері тощо [3].

Доктрина визначає пріоритети державної інформаційної політики в чотирьох напрямках: 1) забезпечення інформаційної безпеки; 2) забезпечення захисту і розвитку інформаційного простору та права громадян на інформацію; 3) щодо відкритості та прозорості держави перед громадянами; 4) формування позитивного міжнародного іміджу України.

До прийняття Інформаційної доктрини та Закону “Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні” інформаційна безпека регулювалася такими документами: Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність, ратифікована Україною 7 вересня 2005 року, Закони України «Про інформацію» (1992 рік), «Про основи національної безпеки України» (2003 рік), «Про Державну службу спеціального зв’язку та захисту інформації України» (2006 рік), «Про телекомунікації» (2003 рік), «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (1994 рік), «Про доступ до публічної інформації» (2011), «Про оборону України» (1991 рік), «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010), «Про об’єкти підвищеної небезпеки» (2001 рік) [4].

Висновки. Попри велику базу нормативно-правових документів у сфері інформаційної безпеки в кіберпросторі, вона потребувала законодавчого вдосконалення. Особливо необхідність прийняття нових законодавчих документів стала помітною з початком війни на Сході України та посиленням російської інформаційної війни. Ці події спонукали до прийняття “Доктрини інформаційної безпеки”. Також українській державі не вистачало національного документу, який би регулював забезпечення кібербезпеки. Новий закон “Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні” дав офіційне визначення поняттю кіберпростір та багатьом іншим термінам із часткою кібер і визначив принципи забезпечення кібербезпеки.

Список літератури:

1. Закон України “Про інформацію” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
2. Закон України “Про основні засади забезпечення кібербезпеки в Україні” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
3. Доктрина інформаційної безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>.
4. Бурячок В. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект / В. Бурячок, В. Толубко, В. Хорошко, С. Толюпа; за заг. ред. д-ра техн. наук, проф. В. Б. Толубка. – К.: ДУТ, 2015. – 288 с.
5. Харченко Л. С. Інформаційна безпека України: Глосарій /Л. С. Харченко, В. А. Ліпкан, О. В. Логінов; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Р. А. Калюжного. – К.: “Текст”, 2004. –180 с.